

ט'ו

ב' נון עעשה בן סורר ומורה עד
בר' והורה אמר ע"ז שיגנוג
ל' בראשות אביו ע"ז דשכיה
ג' דלא בעית לא שכיה ליה
שכיה ליה ובוית עד שיגנוג
א בעית: רבי יוסי בר' והורה
לה צימה שקנתה אשה קנה
ת לאביו ולאמו וואה אמר רבינו
ננה בשיר בול ויאכלין צויל
לאלמו איבעית אמא זד Ankni
ת בהן: מתני' היה אביו
ה אינו עעשה בן סורר ומורה
הריתה אמו רואי לאבוי אינו
צימלא חיבי כירחות וחיבי
מייה נינהו אלא בשוה לאביו
הריתה אמו שוה לאביו בקול
אי טעניא אמר קרא איינו
נמי בעין שניין מבאן אויל
וות ולמה נכתב דרוש וכבל
צ' היא דתניתא אמר רב שמעון
לונגין האיטליך אביו ואמו
ל' היהות ולמה נכתב דרוש
על קברו מבאן אויל דא
להיות ולמה נכתבה דרוש
אליעזר אומר כל עיר שיש
חתת מאי טעמא אמר קרא
פפת באש וכין דאי איכא
אליהם אמר רב יונתן
א דתניתא בית המנוגע לא
שבר מבאן בר' אליעזר בר'
ס אין הבית טמא עד שיראה
ויה ארכו בש� ורויין ורבנו
בעשרים וחמש שנים מילא
[19]

שבר במאן כר' אלעוז בעי' ס און הבית טמא עד שרירא
וית ארכו בשני גרשין ווחברין קיר וכתיב 'קורות איזיחו קיר'
אמיר רבוי אליעזר בר' צדוק
א סגירתה אמר רב שמעון אותו ואמרתו
חד מהם נידם או חיגר או רורה שנאמר 'ותפשו בו אבוי'
לאלמיין בננו וה לא סומין
בפני שלשה ומלקין אותן
שהו שם שלשה הראשונים
רא כדכתיב שאני הכא
רבלייה

- תורה או רשות
1. אמרו אלו זקן עיר
ובנוו ה' סדר מנה אגנו
שמעו בקהלנו וול וסבאי
דברים כא כ
- אל תה סבאי אין
בבליל של לון:
משלי נגי כ
3. כי סבא חולן וויש
קוקעם הפלש בונח:
משלי כב כא
- וזאת כל שללה תקען
אלל אור והר שופת
קאש את העיר ואיז איז
שללה בלב ליל לדך
תונגען תונגען:
דברים גז ז'
- לא משונן קון לי
דברים יב ד
אללה'הם:
וראה את העגלה דינה
בגען בגען:
שענערו זיך רקחת או
אומדנה וויאצין שפַל
קון הקון:
ווקשס בו אידי ואמו
הודזחיאו או ראל קוינַי
יעיר גאל שעור מקומו:
ברם כא ט

הנורות הב"ח
(ט) **בבב' כבבב' בבר' עי' פא'**
וילומד קפ' מיל' ד"ס ס"ע:
שם יזכיר על ברכיה עי'
ד"ע ז"ר כת' ס"כ:

100

כל שעה פרק שני פמחים

מפורת הש"ם

ימספ' רשות

מוספֶת תוספות

ולוחקה למאי הלכאה איתקש דם למים
לבדר' ח'יא בר אבא דאמר ר' ח'יא בר אבא
א"ר יוחנן⁶ מניין לדם קדשים שאינו מכשיר
שנאמור לא תأكلנו על הארץ תשפכנו
במים דם שנשבר כמו מכשיר שאינו נשבר
במים אינו מכשיר והרי אמר מן הח' ר' כתיב
לא תأكل הנפש עם הבשר ותניא⁷ ר' רבינו נתן
אומר "מנין שלא יושט אדם כוס זיין"
לניר וابرמן הח' לבני נח ת"ל⁸ ולפנינו עיר
לא תתן מכשול הא לכלבים שרי אני
אבר מן הח' דאיתקש לדם דכתיב⁹ ר' חוק
בלתי אכול הדם כי הדם הוא הנפש
ולוחקה למאי הלכאה איתקש אבר מן
החו' מה אבר מן הח' אסור אף דם מן הח'
אסור ועי' זה דם הקוח שהנפש יוצאה
בו והרי שור הגסקל דרchromana אמר¹⁰ לא
יאכל את בשרו¹¹ ותניא: ממשמע שנאמור
סקול יסקל השור איני יוציא שהי' נבלה
ונבלה אסורה באכילה ומה ת"ל לא יאכל
מוגיד לך הכתוב שאם שחתמו לאחר שנגמר
(את) ר' ינאי אסור אין לי אלא באכילה בהנאה
מנין ת"ל¹² ובועל השור נקי מאי משמע
שמעון בן זומא אומר כדאם שאמר לחבירו
יצא פלוני נקי מנכסיו ואני לו בהם הנאה של
כלום טעםיא דכתב ובועל השור נקי דאי
מלא יאכל אסור אכילה משמעו איסור
הנאה לא משמע לעולם לא יאכל אסור
אכילה ואיסור הנאה משמע ובועל השור
נקי להנאה עورو הוא אתה ואיזטריך ס"ד
אמינה לא יאכל את בשרו כתיב בשרו אין
עورو לא קמ"ל ולהנך תנאי דרפתקי ליה
להחי קרא לרדרשה אחרינא להצ'י כופר
ולדרמי ולודות הנאה עورو מנא להו נפקא
להו מאת בשרו את הטעיל לבשרו ואידך
ברא לוי ברביי קרבנותו טהירין יונתן
כלדמצע צב' מלול ללק' ע"ז (ר' וכ)
מלול מוקס טקור למלול' ובמנס נמי
טקור דמשם מומיח לו עטרכ'ס מוגה
חצץ כממחבר וכלה בפוך ה' נז'
מונע' ר' גדי ל' ט' קת' פטה פועה
כג' מים דוממיים למוליןlein לון זון ווק
לה לא ע"ג לדמץ' כממחבר כטלטלי¹³
טלטלה לאטרא ציטוק לו מוגה ומוטס
טער בעל קיס טכני כמו ג' נל' מפער
ולע' מיעון דרכי' ט' ג' זון ווק לא
משמע נלי פלינו צל' צפי נכי
לז' מז' מז' נז' טונס' :

“אָז לֹא יָשַׁב כִּי-גֵא שְׁמָעָן וְעַמְפָט
וְאָמְרִי לְהֻנְמִית הַעֲמָסָנוּ הַהֵּה דָּרְשָׁנָכְלָא
אֲתָּים שְׁבָתָורָה בֵּין השְׁגָעָן לְאָתָּה הַאֲלָהָךְ
תוֹרָא פְּרִישָׁה מִלְּאָמָר לוֹ תַּלְמִידָיו רַבִּי כָּל אֲתָּים
שְׂדָרֶת מִה תְּהִא עַלְיהָן אָמָר לְהָם כַּשְּׁמָנָה
שְׁקַבְלָתְיָה שְׁכָר עַל הַדְּרוּשָׁה כְּךְ אָנָי מַקְבֵּל
שְׁכָר עַל הַפְּרִישָׁה עַד שְׁבָא ר' ע' וְדָרְשָׁא תְּ
ה' אֲלָהָיךְ תְּיוֹא לְדָבָות תַּלְמִידָיָה חַכְמָיָה
וְהַרְיָה דָרְחָמָנָא אָמָר עֲרָלִים לֹא אֲכָל
וְתַנְיָא עֲרָלִים לֹא אֲכָל אָנָי לֹא אֲיסָר
אֲכִילָה דְמַנֵּן שְׁלָא יָהָה מִמְנוּ שְׁלָא יַצְבָּע בָּו
וְלֹא יַדְלִיק בָּו אֶת הַנְּרָה ת' ל' וְעוֹרְלָתָם עַלְתָּו
עֲרָלִים לֹא אֲכָל לְדָבָות אֶת כּוֹלֵם טָעָמָא דְכַחְמָה
הָא לֹא כְּהֵי הַוָּה אַמְנִיא אַיסָּוּר אֲכִילָה מִשְׁמָעָן
לֹא אֲכָל מִשְׁמָעָן בֵּין אַיסָּוּר אֲכִילָה בֵּין אַיסָּוּר
וְאַצְטָרִיךְ סְלָקָא דַעַתְךְ אַמְנִיא הַוָּהֵיל וְכַתֵּב לְכָבָד
הַשְּׁמָא בְּכָבְדֵי הַבָּר קְרָא לְכָבָד לְמַה לִי לְכָבָד

ג' נס
על שרור אסאדור אפללו לונגת ערו' כר. והו' עליה דכתיב רלאם יא אלל כר, וקשייא לתרוייהו. והנני לעולם לא
הו' ואלה ואחד איסור התה מבשען, ואצטרכ' ללקע אסמאן והארוב ששל' שים והה' לכם (ועליז'
מפני שאלכ' דיא ומוור בהגאנא, קמ'יל הני קראי לומיסר אפללו בדבנה). ואוקשין למבה ל' למכתbam לכם להחזר
ב' קראי לאלל בלס'ר, ואלטנין לעילא איסור התה האה דלא אלל נק'ר. וכוכ' בעי' לה' לרוטניא, דתנא לאם
ה' גראן אד' ברושטן זונטערן טרבלען דה' גראן אד' ברושטן זונטערן טרבלען דה' גראן אד' ברושטן זונטערן טרבלען דה'

ג' א. סמג נוון קקם:
 ד' ב' מ' פ' סאלטום
 מהלומות נסוכות סל'
 ג' סמג נוון קקם:
 מו' ג' פ' סל' סל'
 כ' סמג נוון קקם:
 מו' ד' ו' סל' סל' סל'
 סמג נוון קקם
 יוז'ע' ז' סל' סל' סל'
 קשע': ה'
 יי' ה' מ' פ' מסוכות
 משכ' צ' פ' פלטה ל'
 יוט'ע' צ' פ' פלעה:
 כ' צ' פ' פלעה:
 ↓

תורה או רשותם

- א. לא אאנבלו על
הארץ טענבן דראט
דרברם ב' כד
- ר. רק חוק לבלהוי אבל
קוקם הווא אונפש
אל האבל קובען
הקשר דראט ב' ג'
- ל. לא תקלחו ולו פי
ויריאת אולדריך אני
וירקאו ט' ד'
- ז. כי חיה שור סקל
יסקל השור לא איבל
את ברשו ובעל השור
בקע':
 א. את יי' אלדריך תרי
אותה חער בעו רודק
ובבומו תשבען:
דרברם י' כ'

"לא היה ולא עתיד להיות"

1. דבר צדק, סד א (ר' צדוק הכהן מלובלין)

"לא עתיד להיות": שיטקאים המשפט והעונש כתוב בתורה. כי לפי התנאים הנדרשים בוגרמא, אין זה בוגדר האפשרי. אך, עצם עבירה זו — אין לך אישור בתורה או חז"ל, שלא יהיה אדם בעולם שעבר עליו כי הש"ית צופה מראשית אחרת, ואם לא היה יתכן עבירה כזו לעולם, לא היה מזהיר עליה בתורה.

2. מהרש"א חידושי אגדות מסכת סנהדרין דף עמוד א

מדkul בעינן שהוא כן. יש לעיין bahwa היכי משמע מאיננו שומע בקולנו ומהיכן בא לומר מדkul בעינן שהוא מראה וקומה נמי וכלו ור"ש דקאמר וכי מפני כל הוא תמורה לכואורה אם איןנו ראוי ליסקל למה כתבה התורה שהוא ראוי ולא שייך בהזה דרוש כל ונראה כי הבן סורר אף כשהוכיחו אותו ואמו כמה פעמים ממופרש בקרה ויסרו אותו אביו ואמו וגוי אמר כי מעולם לא הוכיחו אותו שניהם אלא אביו או אמו ואומר אלו הוכיחו שניהם היה מקבל תוכחותם וא"כ ע"כ בשיקול שנייהם שהוא שיכול לומר שהייה סבור בכל התוכחות שלא היה רק מאהד מהם או מאביו או מאמו ואם כן ע"כ דמראה וקומה נמי שוון דאל"כ אף בשיקולו שהוא אכן יכול לומר אחד מהם היה כיוון דמראיהן או קומתן אין שווי וזה דבר שאי אפשר שייהיו שוין בכל דבר ולא היה ולא עתיד להיות ורק שמעון דקאמר וכי מפני שאכל כל דוזאי לדעת ר"ש התורה חייבת עליו מיתה שהגיעה תורה לסוף דעתו וכוכ' כדלקמן אלא דקאמר דאביו ואמו ודאי דלא יוציאו אותו בשביל זה לסקילה שהם ודאי לא יגיעו לסוף דעתו ויאמרו שסופו לחזור מדרך הרעים וייהו חסרים עליו וע"כ לא היה ולא עתיד להיות שבאיו ואמו לא יגיעו לסוף דעתו (ויכשו) עליו מלהוציאו לסקילה בשביל תרעימר אחד ולמה נכתב אלא דרוש שבאיו ואמו ידרשו שהتورה הגיעה לסוף דעתו דבכח הזה הוא ראוי ליסקל וע"י זה יוכיחו ויסרו את בניהם ויקבלו על זה שכר וכదאמרין הנה נשוי במאין זכינו שמנגד לנו ובניהם לת"ת אבל בזמן הזה אין נותני לב לזה וכל אחד ממחפה על בנו אף שהוא באמת חייב מלכות מיתה ב"ד ואין מוכיחין אותן והנערים הולכים רוב ימיהן בביטול ת"ת ואמרי פרק כל כתבי לא הרבה ירושלים אלא בשביל שבטלו בו תינוקות של בית רבנן כל דוז"ק:

3. תלמוד בבלי, מסכת סנהדרין, עמודים טט ע"ב – ע"א

תניא אמר רבי שמעון בדיון הוא שתהא בת ראייה להיות בן סורר ומורה שהכל מצוין אצלה בעבירה אלא גזירות הכתוב היא בן ולא בת.

4. בת עין תרומה (ר' אברהם דב מאברץ)

שמעון העמסוני עבד את ה' בכל כוחו וברוחו מן הכלוב ומשתווק תמיד רק להיות דבוק בה, ולא החזיק עצמו לתלמיד חכם, ולא העלה בדעתו כי מישחו צריך לכבד אותו, ולכן לא יוכל לדרש דרש זה, אבל ר"ע שהגיע למדרגה של אהבת ה' במסירת נפש ממש ותמיד בקש מתי תבוא לידי ואקיימנו להבטל באחדותינו יתברך, ולמדרגה זו אפשר לומר לרבות ת"ח. **ושמעון העמסוני היה לו ג"כ בחינה זו אף בהסתור ולכון לא דרש דרשה זו.**

5. רמב"ן במדבר פרשת שלח פרק טו

והנה זה כפי משמעו הוא קרבן מומר לכל התורה בשוגג, כגון ההולך ונדבק לאחת מן האומות לעשות בהם ולא יצאה להיות בכלל ישראל כלל. והוא היה כל זה בשוגג, כגון שהיה ביחיד תינוק שנשבה לבין האומות, ובקהל כגון שיחשבו שכבר עבר זמן התורה ולא הייתה לדורות עולם. או שייאמרו כמו שזכר בספרי (שלח קטו) **מן מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר,** כגון שחיו ישראל וישבו לפני, אמרו לו רבינו יחזקאל, שנאמר (יחזקאל כ א) באו אנשים מזקни ישראל וישבו לפני, אמרו לו רבינו

יחזקאל הרי עבד שמכרו רבו לא יצא מרשותו וכו'. או שישכחו את התורה, וכבר אירע לנו כן בעונותינו (כ'י בימי מלכי ישראל הרשעים כגון ירבעם שכחוה רוב העם התורה והמצוות לغمרי, וכאשר בא בספר עזרא באנשי בית שני.

6. משנה תורה, הלכות אישורי ביהה, פרק ט"

ב. אשת איש שיצא עליה קול שהיתה זונה תחת בעלה והפל מרגנינו אחריה אין חוששין לבנייה שמא ממזירים הם שרב בעילות אצל הבעל. ומתר לשא בטה לבתולנה. אבל היא עצמה חוששין לה משום זונה. ואם היהה פרוצה יותר מכך אף לבנייה חוששין.

כא. דין תורה שספק ממזר מתר לבוא בקהל שנאמר (דברים כג) "לא יבא ממזר בקהל ה'" ממזר ודאי אסור לבוא בקהל ולא ספק. אבל חכמים עשו מעלה ביוחסין ואסרו גם הספקות לבוא בקהל. לפיכך ממזר ודאי מתר לשא ממזירות וקאיות אבל ממזר ספק או שתוקי או אסופי אסור לשא בת ישראל:

כז. יראה לי שבל מדינה שיש בה שפחה או עפויים קראיה ליד הויל והאסופי הנמצא שם ספק עפויים או ספק עבד בשישא הגירת כמו שבארנו הרי זו ספק אשת איש והבא עליה פטור שאין הורגין על ספק. וכן יראה לי שהשתוקי שנשא אשה שאפשר שהיא ערוה עליו ובהריה היא ספק אשת איש שאין קדושין תופסין בערויות:

כח. ואי זו היא האשה שאפשר שתהיה ערוה עליו. כל אשה שהיה אביה או אחיך קיים בשנות עברה בו Ammo. וכל אשה שנתגרשה או נתאלמנה שמא אשת אביו היא או אשת אחיו אביו:

7. דברי יציב יורה דעה סימן קלט

בעת חתימתו עלה בדעתו שזה שאחז"ל [מור"ק י"ז ע"א] אם הרוב דומה למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיו וכו', ותמהו דמי עללה לשם וראה מלאך לידע הסימן. ולפענ"ד שאמ הרוב דומה למלאך שאין בקי בהיות עולם זהה ובדורות שלמטה, ופסק תמיד כתורה מן השמים שנמסרה לנו מסיני וע"י חז"ל דור אחר דור בעלי שינוי כ"ש, אז יבקשו תורה מפיו דייקא, שנדע רק מה שקבל מרבו עד משה מפי הגבורה ודוק.

8. אדרת אליהו דברים פרק ג'

אבל הנראה שהדין צריך להיות חכם בתורה שיפסוק הדיון ע"פ התורה. וצריך להיות וכי ב"א בכדי שלא יהיה הדיון מרווחה ואלו ואלו דברי אלהים חיים אם ברור לך כאחותך זהה הדיון גופה שייהי ברור לך. ואם ברור לך כבוקר **שייהה בקי בעניינו עולם** בכדי שלא יהיה דיון מרווחה. והוא מה שאמר הכתוב ושגד וגוי כי השחד יעור עניין חכמים וכתיב כי השחד יעור פקחים שחכמים נקראים חכמים בתורה ופקחים נקראים שבקאים ב"א והוא שאמר הדיון אמת הוא דיון תורה ויכול להיות שدن על פי ד"ת אבל הוא מרווחה לך אמר הדיון אמת לאמתו לאפוקי דיון מרווחה וזהו שאמր הכתוב והנה אמת נכון הדבר. אמת הוא ע"פ ד"ת. נכון שלא יהיה מרווחה: בקרוב. ולא בעיר אחרת:

9. ישmach ישראל, שלת

הרב צריך להיות דומה למלאך, במהותו, שהוא בעצםינוינו כלום וכל תפkidיו למלא שליחות ועל שם שליחותו הוא נקרא, אך הוא מצד עצמו כלום. הרוב צריך לדעת בעצםו, שככל השכלתו מתת אלהים הוא, וליתליה מגormanיה כלום, ותורתו תורה ה' הוא. ורק אז יכול הוא להשפיע על תלמידיו שומע-דבריו ולרפאה נגעי לבם. אך, אם הוא מדמה בנפשו, כי בחו וגבורתו ושבלו גרמו לו זאת ומדבר גבוהה, אז "אל יבקש תורה מפיו", כי תורתו מתכסה בלבוש העב של גאות ואיןו חזך ללבות תלמידיו, וכל עבודתו בטלה.

כדי לפרש בה כל מצוה ומצוה, ואף כל פסוק ופסוק, והלא אמרו חכמים (מד"ג טפלו) שבולות השניות נכללו הלכות ואגדות ומדרשי חז"ל, וכל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדר נמסר למשה בסיני, אך בכל התורה אין חכמי תושבע"פ אלא מפרשים את כוונת התורה, אבל במצוות והלכות שביהם מצינו שנמסרו לידם הרי הם כאילו מהחוקים ויש בידם אף להקל בדאוריתא משום צורך השעה ומשום הפסד ממון, אף שבמקום אחר אין כח ביד חכמים לעקו דבר מה"ת בקום ועשה.

ונביא ליסוד זה המש ואות.

א: נחלקו הראשונים במלاكت חול המועד אם אסורה מה"ת או רק מדרבנן וקרווא אסמכתה בעלמא הוא. הנוקטים דאין כאן אלא איסור דרבנן הביאו ראייה ניצחת דהלא התירו דבר האבד ואת"ל דהוי איסור תורה, אין הקילו בדאוריתא משום הפסד ממון, (ועיין דרכי הראשונים בזה בקובץ דרכי הוראה חלק ג'). והבית יוסף בסימן תק"ל כתוב דכיון שנמסר הדבר לחכמים יש בכחם להקל אף משום הפסד ממון עי"ש.

ב: בפ"ח מיום נחלקו הראשונים ברוחיצה ביו"כ וכן בשאר חמאת העינויים מלבד אכילה ושתיה אם אסורים מה"ת, והתוס' ישנים בדף ע"ז ע"ב הוכיחו דעת"כ אין בזה איסור תורה שהרי התירו לכלו ולמלך לרוחץ פניהם, והר"ן שם דחה ראייה זו וכותב "לפייך היה נראה לי דכולהו מדאוריתא נינהו אלא וכיון שלאו בכלל עינוי דכתיבי בקרא בהורי

לماחר אדרבא דסמייך ליה לדסמייך ליה אלא אמר רבא אמר קרא תעשה הוסיף לך הכתוב עשייה אחרת בשורך ואימא שיתין לא מסרן הכתוב אלא לחכמים".

הצד השווה בשתי סוגיות אלה, בשניהם חידשה תורה הלכה כללית, ולא נתנה בידינו מפתח כלשהו לקבוע את הפרטיהם שבכלל, אף שהחידשה תורה שעל הבעלים לטפל בבכור בהמה טהורה, לא אמרה תורה כמה זמן חובה זו מוטלת על הבעלים, וגם מסתבר חלק בין בהמה דקה לבהמה גסה, דהלא בודאי אין זה הלכתא بلا טעם וגזה"כ בעלמא, אלא יסוד הלכה זו לתועלת הכהן שלא היה לו חלק ונחלה הארץ ואין בידו בהמות מיניקות, ומשו"ה צויתה תורה שעלה הבעלים לטפל ולגדל את הבכור זמן מסויים לפני מסירתו לכהן, וא"כ מסתבר חלק בין בהמה דקה לגסה, והتورה לא רמזה בזה פרטיהם כלשהם, וע"כ דנמסר הדבר לחכמים.

וכך גם לגבי מלاكت חול המועד, שלא כמלاكت שבת ויו"ט מלاكت חוה"מ, בשבת אתקשו מלاكت שבת למלاكت המשכן וכל שהיה בהקמת המשכן מלاكت הוא, אבל במלاكت חול המועד לא נתגללה סוד המלاكت, והלא פשוט דיש הגדרה מסוימת לכל עצם מהות המלاكت, וכיון שלא נתגללה עניינה ע"כ שנמסר הדבר לחכמים, ודבריהם בדברי תורה הם.

וחידוש עצום יש בಗדר זה, דהנה באמת נמסרה כל התורה כולה לחכמים

בשעת הבדיקה דעת מהר"י דטראני דבשעת הבדיקה יכול לברך וכ"כ הרא"ב מעיקרא, ושוב חזר בו دائ' אפשר להכשיר את הפסול בשעת הבדיקה, וכותב על זה הרא"ש "אלא כל הני פסולין מסרין הכתוב לחכמים, והם אמרו שלא בשעת הבדיקה אפילו בדיעבד לא יצא כדי שיזהרו ישראל במצוות, אבל במקום הבדיקה הכשריהם כיוון שאי אפשר בענין אחר, מברכין עליון".

ואף בדבריו יש לתמוה שלא מצינו בשום מקום שחכמים יכשירו את הפסול מה"ת, אלא דכיוון שנמסרה הלכה זו בידם יש בידם אף להכשיר ודבריהם כדברי תורה ממש הם. ועינן בחכם צבי סי' ט' שתמה על הרא"ש מנ"ל שהלכה זו נמסר לחכמים, ולענ"ד יסוד דבריו לדברי הר"ן הנ"ל ודוח'ק בזוה.

ה: ביוז"ד סימן קע"ח כתוב הבית יוסף לבאר מה שמצינו בב"ק פ"ג ע"א שהתייר לרואבן בן אבטולמוס בספר קומי משומש שהיה קרוב למלכות, ואף דמובואר בדברי הרמב"ם בפי"ב מהלכות עבודת כוכבים ה"א דהוי איסור דאוריתא ואין התירו איסור דאוריתא לקרובים למלכות, אלא משומש רכל איסור זה נמסר לחכמים, שלא נתבאר בתורה מה כלל בוגר חוקותיהם שנצטוינו להתרחק מהם, וכיון שנמסר בידם, יש בידם להקל לפ"י הצורך וכ"ה בכיסף משנה שם עיין.

וזמתבואר מכל זה,ճאש נמסר הדבר לחכמים, משומש שלא נתרשו

באורייתא נינהו אלא מריבוי דשבתון אותו וכדאיתא בגמ' קيلي טפי ומסרין הכתוב לחכמים והן הקלו בהן כפי מה שראו והתרו כל שאיןו נעשה לתענוג וכן רעת הרמב"ם ז"ל בפ"א מהלכות שביתת שעור דכולהו מדאוריתא נינהו" הרי לנ כיון שהتورה אסורה עינוי אך לא ניתן בידנו מפתח להבין ולהשכיל מה גדר העינוי ומה כלול בה, נמסר הדבר לחכמים, ויש בכם להקל ולהחמיר כראות עיניהם ורוח קדשם.

ג: בראש פרק לולב הגזול (כ"ט ע"ג) דנו התוס' בפסולי ד' מינים איזה מהם נהוגין רק ביום א' דחג ואיזה מהן נהוגין כל שבעה, וכתבו לפ"י דרכם, דפסול הדר אין נהוג אלא ביום הראשון עי"ש.

והר"ן חלק על דבריהם וכותב דבפסולי הדר גופא יש שנוהгин כל שבעה ויש שאין נהוגין אלא ביום הראשון, ואף שתמה להילך בסכינא חrifpa בדין דאוריתא שמקצתו נהוג כך ומקצתו כן כיון שגדיר הדר לא נתרש עינויו ונמסר לחכמים, יש בידם לקבוע פרטיו ודקדוקיו כראות עיניהם וז"ל הר"ן בתו"ד "אבל הכתוב לא פרט בהדר כלום אלא סתם ואמר שתהא מצוה זו מהודרת ומסורה לחכמים ובודאי שכל שהמצוה חמורה יותר יש להחמיר בהדר".

ד: ובדרך של הר"ן כתוב גם הרא"ש שם (פ"ג סימן י"ה) לגבי מה שנחלקו הראשונים אם יכול לברך על לולב היבש

המלאכות למלאת לישעה ואין אלו מתיידין אלא מעין מלאכת לישעה ואילך עי"ש.
אמנם לפיז יש לחלק בין דברי המרדכי לכל הנני חמשת מקורות הניל' דבבנוי נמסר לחכמים לקבוע פרטיה העניין לפי רוחב דעתם גם לפי הצורך כאלו מוחוקקים הם במשענותם, אבל לגבי אוכל נפש לא נמסר להם אלא לפרש בסברא איזה מלאכות דומות לישעה ואילך.

ולבוארה נראה טפי הדגדרה זו מתחילה יותר לשיטת הרמב"ן שלו הסתמן כלל על הירושלמי אלא כתוב שחו"ל הם שהילקו ברוחב דעתם שלא בכל המלאכות הותרה אוכל נפש אלא במלאכות הנעשות בתור רשותו וביתו של אדם, ולא בקוצר וצד וכדומה שעל ידם האדם מכנים דברים לרשותו, ולשיטתו באמת לא נתנה תורה בזה רמזו ומפתח חלק בין מלאכה למלאה אלא שידעו חז"ל בקבלה או ממיועטה ד"אך אשר יאכל" שלא כל המלאכות הותרו אלא מקצתן וכיון שנמסר בידם לקבוע איזה מלאכות הותרו ואיזה לא קבוע מסמאות וחילקו בין מלאכה למלאה.

וזה הנה בקונטרס מנחת אשר על תורת הקנינים ביארתי דכל פרטיו קניין המטלטליין כפי שנקבעו עי' חז"ל מדוריתיא הם, בגין מה שנחלקו תנאי בב"ב (ע"ס ע"ג) במשיכת בהמה אם צריכה להלך מלא קומתה או די בעקירת יד ורגל, ועוד נחלקו שם רב ושמואל במשיכת

הפרטים שבכלל, הרי חכמים כאלו משתפים הם במשעי בראשית של חוקת התורה, ויש בידם להקל ולהחמיר לפי העניין ולפי צורך השעה, ודרכ' בכ"ז.

ומצינו יסוד גדול זה בסוגיות נוספות, ונראה.

זה הנה מבואר בדברי המרדכי בראש מסכת ביצה (סימן פלמ"ג) לגבי היתר אוכל נפש ביר"ט דהלא חזינן שלא בכל המלאכות הותרה אוכל נפש שהרי תנן "אין עדין דגים מן הביברין" (ניל"ס כ"ג ע"ג), ואיסרו משקין שזו מושום שמא יסחוט, ופירות שנשרו שמא יעלה ויתלוש (פס ג' ע"ה), וכבר הביאו התוס' שם מן הירושלמי (ניל"ס פ"ק הל' י') דדרשין סמכין וכיון דהיתר אוכ"ג נסכמה ל"ושמרתם את המצות" לא הותרו אלא מלאכות דמלישה ואילך, והמודדי שם כתוב "ומסרן הכתוב לחכמים לידע מלאכה הדומה מלישה ואילך", וצ"ב בכוונתו.

ונראה ברור שבא ליישב מה שצ"ע לשיטת הירושלמי דהא תינה במלאכות שבסדר הפת שבחן נתיחה הלכה ד"לישעה ואילך", ומה נעה בשאר הסדרים של מלאכות שבת, ועוד דברי מלאכת בורר לפני לישעה היא ואעפ"כ הותרה לצורך אוכ"ג, וזה שכחוב המרדכי דנסר הדבר לחכמים לידע ולקבוע מלאכה הדומה להא דאמרו מלישה ואילך, וכעין זה כבר כתב המאירי בביצה שם (ד"ס ומיל' נמי) שאנו מגדמים את כל

אשר

קפז

ט: ונוקודה נוספת מציינו בזה בדברי הטע"ז ביו"ר סימן קי"ז ס"ק א' שכח לברא בדין איסור שחורה במאכלות אסורות, וاعפ"כ מותר למכור ולשתור בסוסים ובחמורים כיון שאינם עומדים לאכילה ולא אסורה תורה אלא מה שעומד לאכילה שמא יבא לאכול כמ"ש הרשב"א בתשובה והקשה דהלא איסור זה מה"ת הוא וא"כ מנ"ל לדrouch טעמא דקרה ולהחדש שלא אסורה תורה אלא מחשש שיכשל באכילת איסור, וכדבריו הטע"ז דכיון דילפינן איתור מדחטיב יהו, וילפינן היתר מדחטיב לכם (עיין פסחים כ"ג ע"א במה דמותר למכור מינים טמאים אם נזדמנו לו), ע"כ שלא נמסר הדבר אלא לחכמים, עי"ש.

ויפוד דבריו, דכאשר מציינו בתורה היתר ואיסור הסותרים זא"ז, ולא נגלה לנו פשר דבר זו היא שיבת זו היא ביהה, לדעת מתי כחא דהיתרא עדיף ומתי כחא דייסורא, ע"כ דנים לחייב לקבוע ולהזוקק את פרטי הלכה זו. (ועיין לעיל אותן ר"י לגבי מלאכת אוכ"ג מש"כ בעין זה ודוח'ק).

יב: ומorrow לדברי הטע"ז יש להביא מובחנים פ"ז ע"ב בעניין יכול אברי הקרבנות אם הווי מחצאות או בעלות השחר "ה"ד אין דאית בהו ממש אפילו לאחר החזות נמי אי דלית בהו ממש אפילו קודם קודם חזות נמי לא לא צריכה בשරיריו מנא הני מיili אמר רב כתוב אחד אומר כל הלילה והקטיר וכותב אחד אומר כל הלילה והרים חלקיהם חציו להקטירה וחציו להרמה". ובתו"ה אלא

מטלטלין אם במשיכה בלבדו סגי או עד שימושו כולם, וכיוצא בדבר נחלקו בפרטיו קניין הגבהה אם צריך להגביה טפח או ג' טפחים (עמ"נ פום קידוצין כ"ז ע"ה), ועוד נחלקו בחפץ שהיא מונח ע"ג עמוד ומשכו עד שירר ונשאר תלוי בידו אם קנה (עיין ב"ק ז"ט ע"ל נטום), וכיוצא בדבר בפרטיו שאר הקניינים, וצ"ע בהלכות אלו דהלא בתורה לא מציינו אלא רמז לשורשי הקניין וכל שלושת הקניינים משיכה מסירה והגבאה לא למדו אלא ממה דכתיב "או קנה מיד עmittelך" ודרשו חז"ל "דבר הנמסר מיד לך", וא"כ מה עניין פרטיהם אלו, ואטו נאמר ומה"ת לכ"ע במשיכה כל דהו והגבאה כל דהו קנה, וחז"ל עקרו קניין אווריותה בתקנם פרטיו דין אלה.

אלא נראה פשוט דכיון דפשוט כביעתא בכוחה דבחכראה יש דפוס מסוימים וצורה מוגדרת בכל קניין וקניין, וברור עוד דיסוד תורה הקניין במה שיש במעשה הפגנת בעלות, וא"כ צריך שייהינה מוגדר וניכר, והתורה לא אמרה אלא מה הэн שורי הנקניים ועניניהם, ע"כ דנים הדבר להחכמים לקבוע את פרטי הנקניים לפי מהותם ועניניהם, ודבריהם כדברי תורה הэн.

ח: ועיין עוד בקידושין י"א ע"ב "שבועת הדינים הטעונה שתי כסף וכוכו", ופרש"י "זכר לאו דוקא כסף קאמר אלא אמונה בעלמא קפיד, וכיון שלא פירש כמה, לא מפדו הכתוב אלא לחכמים, ולא קים להו לרבען לאשבועיה בבצד מהכ"י", והדברים ברורים.

מן פנוי זה איסור אשת איש החמור דכעינן שני עדים מדאוריתא וכוכו והריטב"א ז"ל משבח רבו הרא"ה ז"ל בתירוץ זה שתיירץ דקים להו לרבען דממלתה דעבידא לגלי"ו ושהחמרת עלייה בסופה כל כך ודאי קושטה קא מסהיד וכי דיקא ומנסבא שפיר מנסבא ואנן סהדי במלטה ופרסום כזה נחשב בכ"מ עדות גמורה ואפילו מדאוריתא והכתב מסרו לחכמים לדעת אי זהו דבר מפורסם וניכר דברי אמת שיהיא חשוב עדות והא אמרין משום עיגונא אקיilo בהו רבען ה"ק רבען שם מהמירם בכ"מ הקילו בזה לחשבו פרטום ולדונו עדות ברור כל זמן שלא באו עליו עד כי הכהשה".

ויסוד דבריו נראה דקי"ל לחכמים שמלבד נאמנות שני עדים מסרה תורה לחכמים לקבוע מסמורות בריני הרואיות ובירורי הספיקות דהלא חזין שקבעו חז"ל הלכות מחודשות בגדרים אלה, כגון מגו, אין אדם פורע תוק זמנו, חזקת דיקא ומנסבא וכדו' ונסר הדבר בידיים כմבוואר. ואף שאין זה כל ראה מן הכתובים כן קי"ל לחכמים, ודוק".

תמצית הדברים בג' פנים מצינו גדר זה ד"מסרן הכתוב לחכמים" א: כשיש בידנו כלל ואין בו פרט. ב: כשיש סתירה בין המקראות ונסר לחכמים לישבן. ג: כאשר קבעו חכמים ברוחב דעתם שע"כ נסרג בידיים כה זה, ודוק בכל זה.

כתבו לבאר מנ"ל לחלק בין נתallocו לא נתallocו ולהחדש דין דשריריו מנא, דכיון דיש סתירה בכתובים מסר המקומם הדבר לחכמים להיות מדים כל מה שירצוו לפיה הצורך להם" עי"ש.

ויש עוד עניין ואופן בגדיר "נסר הדבר לחכמים" דין וחכמים קבעו בעומק ביניהם ורוח קודשם או שבא להם בקבלה, דבاهכרה נסרג דבר בידיים אף שאין בו הכרח מן הכתובים אלא מהכרה בסברא, ונבייא לו זה שתי דוגמאות.

י"א: עיין לעיל בסוף סימן ב' שם ביארנו גדר שליחותיהם עבדין דלכורה תמורה כיון דמה"ת רק סמכין כשרין לדין מה כח יש ביד בי"ד בזמנינו לקבל גרים וביארתי דקי"ל לחכמים דעתך א"א לעולם بلا דין כדי שלא יבנו עושי רשע ואיש את רעהו חיים בלעו, וע"כ דנסר לחכמים לקבוע גדר בית דין ומיל הרואים לדzon ולהורות אף כשבטלה הסמיכה והם קבעו דכל עוד יש סמיכה בישראל מי שאינו סמוך פסול דין ומשבטלה הסמיכה כשרים לדzon אף מי שאינו סמוך, עי"ש ודוק".

י"ב: ועוד מצינו כעי"ז בגדיר נאמנות ע"א בעדות אשה שהקשו בראשונים איך האמינו חכמים ע"א בדבר שבעורה והלא מה"ת אין דבר שבעורה פחות שנים, וכתב בזה הנמקוי יוסף ביבמות פ"ח ע"א "ויש לתמורה היאך סמכו חכמים להתריר